EL TELEGRAMA DE MANILA

51È PREMI PERE MULET CERDÀ DE NARRATIVA CURTA

El telegrama de Manila

El vol que no va sortir mai

En Julián es va treure el barret i el va deixar sobre la cadira de fusta. Va demanar un cafè sol, tot i que sabia que no el podria pair. Al fons del local, sota un rellotge de paret que semblava comptar els minuts que li quedaven a la República, hi havia en Douglas. El britànic no semblava un espia; semblava un exportador de vins de Xerès una mica avorrit, amb el seu vestit de lli impecable malgrat la xafogor.

—L'he vist més animat altres vegades, de la Torre —va dir en Douglas sense aixecar la vista del seu diari *The Times*.

—La ciutat no dorm, Arthur. I el Ministeri, encara menys. Què tens per a mi? Espero que no m'hagis fet venir fins aquí per parlar de la calor.

En Douglas va tancar el diari amb una lentitud exasperant. Va treure una petaca de plata, va fer un glop i la va deixar sobre la taula.

—Aquesta tarda, a l'aeròdrom de Croydon, a Londres, s'ha enlairat un bimotor. Un Dragon Rapide. El número de sèrie és el G-ACYR.

En Julián va sentir un calfred que no tenia res a veure amb els ventiladors de sostre. Va acostar-se més a la taula, abaixant la veu fins a convertir-la en un sospir.

—Qui el paga?

—Un tal Juan March. Un nom que et sonarà, suposo —va respondre el britànic amb un somriure cínic—. El pilot és un tal Bebb. Però el que t'interessa no és qui

porta els comandaments, Julián, sinó el full de ruta. Han fet escala a Bordeus. Demà volaran cap a Casablanca i després... cap a les Canàries.

En Julián va tancar els punys sota la taula. Les peces del trencaclosques van encaixar amb un cop sec a la seva ment. Les Canàries. On el general Franco esperava, oficialment "confinat" pel govern, però realment teixint la xarxa que ho anava a fer saltar tot pels aires.

—Si aquell avió aterra a Las Palmas i en Franco hi puja... —va començar en Julián, però la veu se li va tallar.

—Si hi puja, la teva República té els dies comptats —va concloure en Douglas, guardant-se la petaca—. Teniu menys de setanta-dues hores abans que el general estigui a l'Àfrica amb el control de la Legió.

En Julián va mirar el seu cafè, negre com el futur d'Espanya. Va comprendre que ja no servia de res fer informes oficials que acabarien en una paperera o interceptats per un secretari traïdor. Havia d'actuar ell mateix.

—Arthur, necessito un favor més. Un de privat. Aquell avió ha de tenir "problemes mecànics" o una nova destinació. I la teva ambaixada m'ha de facilitar un codi de xifratge que el general no conegui.

En Douglas el va mirar fixament, mesurant la bogeria als ulls del diplomàtic.

—Això et costarà la carrera, Julián. O la vida.

—Si no ho faig, el que costarà serà un milió de vides. Quant vols per subornar el pilot?

El pes de la porpra

En Julián va tornar al Ministeri d'Estat gairebé corrent. Els passadissos eren buits, il·luminats només per bombetes nues que oscil·laven amb el corrent d'aire. Es va tancar al seu despatx i va encendre la petita llum de sobretaula. Tenia el cor a la gola, però les mans li havien deixat de tremolar.

Davant seu, la màquina d'escriure *Underwood* semblava un instrument d'execució.

Va treure del calaix secret un plec de paper oficial amb la capçalera de la Presidència del Consell de Ministres. El va robar feia mesos "per si de cas". Ara, el "si de cas" era l'única realitat.

ORDRE RESERVADA: 17/07/36 DESTINACIÓ: Comandància Militar de Canàries. ASSUMPTE: Trasllat urgent de S.E. el General de Divisió D. Francisco Franco Bahamonde.

Per resolució extraordinària del Consell, i atesa la situació de crisi diplomàtica a l'Extrem Orient que afecta interessos de la República, es nomena al General Franco com a Delegat Plenipotenciari Especial a Manila (Filipines).

El General haurà d'embarcar de forma immediata en el transport civil interceptat a tal efecte (*Dragon Rapide* G-ACYR) amb destinació Singapur-Manila. Queda suspesa qualsevol altra comunicació fins a l'arribada a destí per motius de Seguretat Nacional.

En Julián va agafar el segell de cautxú de la Subsecretaria. El va entintar amb cura, com qui carrega una pistola. *PAM*. La marca de la República va quedar estampada sobre el paper.

—Ara ve la part difícil —va xiuxiuejar—. El xifratge.

Va treure el llibret de claus de l'Estat Major que havia copiat gràcies a una secretària enamoradissa del Ministeri de la Guerra. Va començar a traduir el text a grups de cinc números. Si cometia un sol error, un oficial de transmissions a Las Palmas sospitaria. Si ho feia bé, en Franco creuria que el Govern finalment l'enviava a l'exili daurat que tant desitjava... o que la conspiració havia canviat de plans a l'últim moment.

A les 4:15 de la matinada, en Julián va lliurar el telegrama a la sala de ràdio.

—És del Ministre. Urgència "Alfa". Xifratge vermell —va dir al telegrafista, un home amb ulleres de cul de got que no va fer preguntes.

En Julián es va quedar mirant com el telegrafista premia la clau. *Punt, ratlla, punt*. Cada pols de l'aparell era un quilòmetre més de distància entre en Franco i l'Àfrica. Cada bip era una trinxera que no es cavaria.

Quan l'aparell va callar, el silenci va ser absolut. En Julián va sortir al balcó. El cel de Madrid començava a clarejar amb un blau elèctric. Havia llançat el dau. Ara només faltava saber si el General, home meticulós i desconfiat, acceptaria la "missió" o si el *Dragon Rapide* acabaria sent, malgrat tot, l'avió del desastre.

L'equipatge de la derrota

Las Palmas de Gran Canaria, 18 de juliol de 1936.

El General Franco rellegia el telegrama per desena vegada. El paper li tremolava lleugerament entre els dits curts i grassonets. A la pista de l'aeròdrom de Gando, el *Dragon Rapide* ja escalfava motors. El pilot, en Bebb, mirava el rellotge amb impaciència.

—Manila... —va xiuxiuejar el General.

El seu ajudant, un oficial amb els ulls encesos per la febre del cop d'estat, el pressionava:

—Mi General, el comandant a l'Àfrica espera el senyal. Les tropes estan preparades. Hem d'enlairar-nos cap al Marroc ara mateix!

Franco el va mirar amb una fredor vidriosa.

—Vostè no ho entén, capità. Si Madrid m'envia aquest telegrama amb els codis de l'Estat Major "Omega", vol dir que ho saben tot. No només saben el que farem, sinó que saben fins i tot el número de sèrie de l'avió que hi ha a la pista. Si volo cap al Marroc, em rebran amb caces de la República o m'afusellaran només aterrar.

—Però senyor, podria ser un parany!

—O podria ser una sortida —va tallar Franco—. Manila està a l'altre costat del món. Si el Govern em dona una legació diplomàtica, és perquè encara em tenen por. Volen allunyar-me, no matar-me. I jo no soc un suïcida, capità. No lideraré un cop que ja neix amb un segell de correus al damunt.

Amb un gest sec, el General va ordenar retirar les caixes d'armament que havien de viatjar amb ell. Va fer canviar la ruta del pla de vol: de Casablanca a Port Saïd, rumb a l'Orient.

Madrid, 19 de juliol de 1936: El silenci de les armes

En Julián de la Torre no havia dormit. Estava assegut al seu despatx, amb la ràdio encesa, esperant el so dels trets o la notícia de l'aixecament al Marroc. Però les hores passaven i només sonava música de sarsuela i butlletins oficials sobre la collita de blat.

De cop, un missatger va entrar amb un sobre segellat. En Julián el va obrir amb els dits sagnants de tant mossegar-se les ungles.

CONFIRMACIÓ DE TRANSMISSIONS: El General Franco ha embarcat a les 06:00h en el vol G-ACYR. Destinació oficial: Manila, via Canal de Suez. El Marroc roman en calma. No s'ha rebut cap més comunicació de les comandàncies de Sevilla ni de Saragossa. El cop s'ha dissolt en un mar de dubtes.

En Julián es va deixar caure a la cadira. Les llàgrimes li van rodar per la cara, barrejant-se amb la cendra de la cigarreta. Havia guanyat. Espanya no cremaria. Almenys, no avui.

El guardià de les ombres

Madrid, 14 d'abril de 1956.

En Julián camina lentament pel Paseo del Prado. Té el cabell blanc i els moviments pausats d'aquell qui ja no té pressa perquè ja ha complert amb el seu temps. A les terrasses dels cafès, la gent riu, els joves vesteixen amb modes arribades de París i els nens corren per uns jardins que no coneixen el significat de la paraula "trinxera".

S'atura davant del vell Cafè del Prado. Ja no és el cau fosc i ple de fum de 1936; ara és un local lluminós, amb grans vidrieres i una clientela que parla de la nova xarxa de trens elèctrics i del proper concert de Pau Casals a l'Ateneu.

En Julián treu de la butxaca una vella petaca de plata —el regal que en Douglas li va fer abans de marxar d'Espanya— i en fa un glop de conyac. Obre el diari del dia. A la pàgina 12, una nota breu, gairebé insignificant:

"Ahir va ser enterrat a Manila el senyor Francisco Franco, delegat comercial honorari. Al funeral hi van assistir autoritats locals i la seva família. Espanya perd un dels seus funcionaris més veterans a l'Extrem Orient."

En Julián somriu amb una tristesa dolça. Ningú en aquella terrassa, ningú en tota la Castellana ni a les Rambles de Barcelona, sap que aquell home que acaba de morir a milers de quilòmetres podria haver estat el seu dictador. Ningú sap que les flors que adornen els balcons podrien haver estat filferro espinós.

Aixeca la seva copa invisible cap al cel blau de Madrid.

—A la teva salut, General —mormola—. Gràcies per ser un covard. Gràcies per triar Manila.

S’aixeca, es posa el barret i es perd entre la multitud d'una Espanya moderna, lliure i, sobretot, viva. El secret d'en Julián morirà amb ell, i aquest és, precisament, el seu millor llegat: haver construït un futur on el seu heroisme ja no és necessari.